44րդ ՏԱՐԻ — ԻԶՄԻՐ ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 31 ՕԳՈՍՏՈՍ 1883 — ԹԻՒ 1221

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

Հատը 3 մէճիտիէ Իզմիրի մէջ | ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ | Դուրսերը 4 մէճիտիէ հատը

Ց. Կ. ՍԱՂԱՖԵԱՆ
Համարատու — Տնօրէն

ՏԱՐԵԳԻՆ ԿԱՆԽԻԿ

Իզմիր	Օսմ. ոսկի	1
Գուրսը	Մէճիտիէ	6
Օտար երկիր	Ֆրանկ	25

ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՆ

3	դրուշ տարի	Մէկ անգամ
2	դրուշ	Երկու անգամ
60	փարա	Երեք անգամ

Գ. Գ. ՊԱԼԹԱՋԱՐԵԱՆ
Հիմնադիր

Խ. ԴԵՐՁԱԿԵԱՆ, կը տնօրինէ բաժանորդագրութեան եւ ծանուցման վերաբերեալ բոլոր գործերը։ Բուսիկէ–Պէտէսթէն

Որ եւ է գրութիւն, յօդուած կամ նամակ, որ ուղղակի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ կը վերաբերի, խմբագրին կը դրկուի։ Մէվլի խան թիւ 17

ԻԶՄԻՐ

—

Ձորեքշաբթի, 31 Օգոստոս

Տեղւոյս նշանաւոր աղդային-ներէն վեսմաշուր Յովհաննէս Էֆէնտի Սբարթալեան, հայկեւրոյթ մը տուաւ կիրակի օր, քաղաքիս կառավարիչ Վսեմ. Հաճի Նաշիտ փաշայի ի Պուճա։

Հրաւիրուած էին նաեւ զօրապետ Սալիհ փաշա, Օսման փաշա եւ Այյաբի միւթէսարիֆ փաշան։

— Երէկ Ռուսաց վիճակաւոր Ալեքսանար Գ կայսեր անուան ասնախմբութեան առթիւ Այիա-Ֆոթիսի եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր պատարագ մատուցուեցաւ, և նաւահանգիստ գտնուող բոլոր նաւերը դրօշակներով զարդարուեցան։ Վէնիս Գաղղիական մարտանաւը 21 թնդանօթ արձակեց ի պատիւ Ռուս դրօշին։

— Սալիհ Էֆէնտի, տեղւոյս մաքսատան եւրոպական բաժնին նոր տնօրէնը շաբաթ օր քաղաքս հասնելով իր պաշտօնին գլուխն անցաւ։

— Քաղաքիս ռուսական հիւպատոս Գ. Միւսիրիս հոս հասաւ Պոլիսէն վերադառնալով։

— Կիրակիէն երկու շաբաթի լրանալու գիշեր Սբ. Յակոբեանի վանքին մէջ դպրութիւն մը պատահեցաւ ի Ջեան Ժ. . . ի։ Դպրատան նիւթերուն արժէքը 60 ոսկի կը հաշուի։

— Շաբաթ գիշեր հրդեհ պատահեցաւ Լաղլատաքիա փողոցին մէջ, և շէնք մը այրեցաւ մեծ մասամբ։

— Շաբաթ իրիկուն ցաւալի արկած մը պատահեցաւ Պուճայի երկաթուղւոյն վրայ։ Հայ մը, որ դերեզմանատուն գացած էր իր մօրը գերեզմանին վրայ ագօթելու, վերադարձին երկաթեայ գծերուն վրայ գտնուած միջոցին՝ չկրնալով խուսափիլ հասնող կառախումբին տակ կը պատնուի։ Կըսուի թէ խեղճը արբած էր քիչ մը։ Օրինական քննութիւններն ըլլալէն վերջ՝ մարմինը փոխադրուեցաւ ի հիւանդանոց։

— Շաբաթ իրիկուն քսակահատ մը, որ իր զոհէն կը հալածուէր, ձեռքը դանակ մը բռնած կը վազէր Պարպարէսքս խանէն, Ֆրէնք մահալլէսիէն և Հաճի Սթամ փողոցէն անցնելով։ Քսակահատը՝ տեսնելով որ կարելի չէ պրծիլ, յուշատած քսակը նետելով ձեռնունայն կրցաւ խոյս տալ։

— Սէն–Բօք հիւանդանոցի թաղը առջի իրիկուն ժողովրդային անհաճոյ տեսարան մը դարձաւ։

Երկու անձինք կռուի բռնուեցան՝ յիշեալ թաղի որճարանի մը մէջ։ Որճարանին սպասաւորը մատակայ վիճաւորանոցը լուր տարած ըլլալով, անմիջապէս որճարան կը դիմեն ոստիկանութեան գործակալ մը և մէկ զինուոր։ Կռուողներէն մին՝ ոստիկանութեան գործակալին դանակ քաշած և զանի չորս տեղէ զարկած ըլլալուն համար, գործակալն իր ատրճանակը հանեց և երկու գնդակ պարպեց մարդասպանին վրայ՝ որ մահմերձ վիրաւորեցաւ։

Ոստիկանութեան գործակալը, որ հաճի Բիզա կը կոչուի, տասնեակայ հիւանդանոցը տարուեցաւ։

— Կիրակի իրիկուն, Բունթայի թաղին մէջ հրդեհի մը ծագուեցաւ՝ գողերն օգուտ քաղել ուզելով, տնտուկ մը կը կողոպտեն և 150 ոսկի կը կողոպտեն։

— Կիրակի օր Ճիւմա Օվասիի մէջ երեք Ալպանիացի բռնուելով Իզմիր բերուեր են։

Ասոնք աւազակներու հետ մեղսակցութեամբ ամբաստանուած են։

— Տեղւոյս լատինաց առաջնորդ գերապայծառ Մոնսինիոր Թիմոնի, առջի օր այցելութիւն մը տուաւ գաղղիական Վէնիս մարտանաւին փոխ–հրամանատար Պ. Քոնթի։ Նոյն Գերապայծառութիւնը ողջունուեցաւ թնդանօթի սովորական արձակումներով։

— Անցեալ շաբթու, կըսէ տեղւոյս յոյն թերթերէն մին, երեք հոգի արբած վիճակի մէջ, Այի–Ֆոթիսի թաղը տուն մը մտնելով, տան տէրն ու իր յղի կինը կը ծեծեն։ Զարգոր ոստիկանները մին շաբաթ օր կը բռնուի, Ֆաոլա թաղի ոստիկանութեան շնորհիւ, և բանտ կը ղրկուի։

— Անցեալ օր նաւահանգիստս գտնուող անգլիացի նաւու մէջ խոհարարը, անձնասպանութիւն քնել ուզելով, ինքզինքը ծովը կը նետէ։ Նաւաստիք անմիջապէս ծով կը նետուին և կը յաջողին ազատել զինքը։

— Կիրակի իրիկուն մարդ մը թրամվէյի ընդհարելով վիրաւորուեցաւ, և կըսուի թէ կեանքը վտանգի մէջ է։

— Պայքնաքրի Գայմագամն կոչմէ առ վեմ. Վալի դրկուած հեռագիր մը կ'իմացուցնէ թէ, Զաքրճք անուն համբաւաւոր աւազակն ու իր ընկերները անձնատուր եղած են։

— Անցեալ իրիկուն Նարլը–Քէօյ յուզման մէջ ինկաւ տեսնելով որ քանի մը զինեալ մարդիկ կը թափառէին Հաճըլարի շրջակայքները և որ մոտաղրութիւն ունին եղեր Պ. Մ. . . ի տունը կոխելու։ Նարլը–Քէօյի բնակիչներէն մին տան տիրոջ գործն իմացունելով՝ այս վերջինը մարդ կ'ղրկէ Պուլնովա ոստիկանութեան։ Զինեալ մարդիկ թէեւ գիւղ մտած չեն, սակայն միւս այդ կողմերը կը շրջին կըսուի։

— Կըսուի թէ կիրակի օր Վարլայի մէջ անձրեւ տեղալով երկու քառակէս ժամ տեւեր է, և սերկի գտնուող 80.000 կենդինարի չափ չամիչ թրջուեր են։

Զէյտէի մէջ ալ վնաս կայ կըսուի։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆՔ

Արդարութեան գործոց պաշտօնէութեան դատարաններու վերատեսչաց ուղղած մէկ շրջաբերական գրոյն տրամադրութիւնները արժան կը դատեմք մեր ընթերցողաց ներկայել։

Շրջաբերականը կոկսի հաստատելով, թէ աւազակութեանց աճումն ու յանդգնութիւնը յառաջ կուգան մեծ մասամբ՝ այդ կարգի մարդոց դէմ պէտք եղած միջոցները չգործադրուելէն, այնպիսի միջոցներ՝ որք կարենային վերկարար երկիւղ մը ազդել իրենց նմաններուն։ Ասոնք տարբերներով բանտարկեալ կը մնան՝ սպասելով որ դատուին։ Ասոնցմէ շատեր կը յաջողին փախչիլ և կերթան կը մնան դասալիք զօրաց հետ, որով աւելի դժուար կը ըլլայ զիրենք ձերբակալել։

Իրաց այս վիճակէն ծագած դէշութիւնը յուսի ապաւորութիւն մը կրնէ թէ՛ տերութեան մէջ և թէ դուրսը, և հատարակ դատարանաց դէմ եղած դանգատները աւելի ծանր են և աւելի արձագանք կը գտնեն։ Արդարութեան գործոց Նախարարը հաստատ կամք կը յայտնէ վերջատալ նմանօրինակ կացութեան մը, և հետագայ յանձնարարութիւնները կընէ, որպէսզի օրէնքներն ամէն կողմ լիովին գործադրուին։

Նախ կը դիտէ թէ, այդ կարգի մարդոց դատական քննութիւններն անմիջապէս կատարելու համար՝ ասկէ առաջ եղած ոստիպողական յանձնարարութիւններու հակառակ, յաճախ կը պատահի որ ապարդիւն կը մնան ատանք, դատական պաշտօնէից անհոգութեամբն ու անսրբագրելիութեամբ, և այս կը պատահի միշտ, քան վաւերական տեղեկութեանց, մեծամեծ եղեռնագործներու քննութեանց մէջ, որք երկար տարիներ բանտարկեալ կը մնան՝ առանց անոնց դատը տեսնելու, հակառակ պատժական օրագրքի տրամադրութեանց։

Շրջաբերականը այս օրինագիրքին մէջի պայմանաժամը կը յիշեցունէ, և եղած ապօրինութիւններն ու օրինազանցութիւնները կը նշանակէ։ Այսպիսի ընթացք մը, որ օրինաց բռնաբարութիւն մ'է, սոնրին պատիժ ուշացնելով, հակառակ է նաեւ անձնական ազատութեան սկզբունքին, քանի որ բազմաթիւ անհատներ ամբաստանեալ ի բանտ կը մնան յանիրաւի, և որոնցմէ շատեր յետոյ անպարտ կը հրաշակուին այն սոնրիէն՝ որուն համար բանտարկուած էին. ընթացք մը՝ որ յանցապարտ պաշտօնէից համար ծանր պատասխանատուութիւն կը տրամադրէ։

Շրջաբերականը պատժական դատավարութեան նկատմամբ՝ նորանոր պարագաներու մէջ կը մնանէ, նախնական քննութիւններ ընելու պաշտօն ունեցող զանազան դատաւորներու պարտաւորութիւնները որոշելով։ Յետոյ կը խօսի եղեռնագործ տեսանելիներու կազմութեան վրայ, որոց անդամներն ընտրուած են դատաւորներու ժողովրդոյ կողմէ, և որք լաւ չվճարուելով, կրնայ ըլլալ իրենց պաշտօնին կատարման մէջ անկանոնութիւններ գործեն, և այսպէս, լուսաւոր համեմատ, գլխաւոր պատճառ կը հանդիսանան եղեռնական դատերու յետաձգման։

Ասիմ փաշա դիտել կուտայ այս մասին, թէ այդ դատաւորաց ամսականները վերջերս աւելցած են, ուստի պէտք չէ որ ամենափոքր թոյլատրութիւն մը ըլլայ ատոնց անկանոնութեան, ամսականի նուազութեան պատրուակաւ։ Շրջաբերականը յետոյ կը խօսի ընդհանուր դատախազներու, քննիչ դատաւորներու, ամբաստարկու տեսանողներու (հէյեէթը իթհամիյէ) ձեռնհասութեանց և պարտաւորութեանց վրայ, և կը հաստատէ, նախ քննիչ դատաւորներու կողմանէ եղած ապօրինութիւնները, որք ամբաստանելոց արձակման համար ապօրինի հրամաններ կուտան, յետոյ կը հաստատէ ամբաստարկու տեսանողներու կողմէ միեւնոյն նպատակաւ եղած ապօրինութիւնները և դատարանաց կողմէ տրուած արձակման ապօրէն վճիռները։ Իրաւ է որ, կը յաւելու շրջաբերականը, իրենց պարտաւորութիւնները զանազան պաշտօնեաները ի դատ կը կոչուին, բայց նորէն իրենց պաշտօնին մէջ կը վերահաստատուին, տեսնելով որ անբաւական են իրենց յանցաւորութիւնն հատատող ապացոյցները։

Ուստի, կը յաւելու շրջաբերականը, ոստիպիսի պաշտօնէից՝ ապացոյցի պակասութեան համար անպարտ արձակումը՝ զօրութիւն չպիտի կրնայ ունենալ զինքը կրկին իր պաշտօնին մէջ վերահաստատելու, և մանաւանդ արձակման համար ապօրինի հրաման տուող քննիչ դատաւորներն անմիջապէս պաշտօնանկ պիտի լինին։

Յետոյ կը խօսի, ընտրութեամբ եղած անդամներու՝ օրինաց մէջ ունեցած դիչ հմտութեան վրայ, և կը յանձնարարէ նախագահներուն, որ այս անդամոց մեկնեն օրինաց այն յօդուածին ընդդիմը՝ որոյ վրայ հիմնելով վճիռ պիտի տրուի։

Ասիմ փաշա, իր շրջաբերականը կը վերջացնէ, յիշեցնելով որ անփոյթ և յանցաւոր պաշտօնեաները պատիժ պիտի ընդունին, և կը հրամայէ որ ներկայ շրջաբերականը, որ հրատարակուեցաւ և ցրուեցաւ պէտք եղածին չափ օրինակ, հաղորդուի բոլոր դատաւորաց և արձանագրուի, առանց բացառութեան, բոլոր դատարանաց արձանագրութեանց մէջ։

ՀԵՌԱԳԻՐ

Լոնտրա, 9 սեպտ.

Սոֆիայէն կը հեռագրեն Մանչէսթէր Կուարտիըն լրագրոյն, թէ Պուլկարիոյ մէջ ճշմարիտ պետական հարուած մը կատարուեցաւ՝ Ռուսիոյ կողմանէ։

Սոպոլէֆ և Բոլդարոս Ռուս պաշտօնեայներ՝ մերժելով իրենց հրաժարականը տալ, խուռվարար տեսարան մը տեղի ունեցաւ, որմէ ետեւ Ալէքսանար իշխանը հեռանալով Ռուսիոյ հետ դաշնակցութիւն մը կնքեց։

Պուլկար ազատականները դիմադրելու են և կը պնդեն որ Ալէքսանար իշխանը պիտի հրաժարի դահէն։

ԱԶԳԱՅԻՆ

—

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՈՐՆԵՐԸ

Տարիներէ ի վեր անլոյծ մնացած՝ Եգիպտոսի ազգային դորձերը կարգադրելու համար, Պատրիարքարանի կարգած վերջին լիազօր պատուիրակութիւնը, ցաւալի է ըսել որ, դժդոհութիւն պատճառած է Եգիպտոսի հայոց։ Ի՞նչ է ասոր գաղտնիքը։ Արդեօք Եգիպտոսի հայերը կեղրոնը չե՞ն ճանչնար, արդեօք Պատրիարքարանի իրաւասութի՞ւնը կը հերքեն։ Զենք կարծեր, վասնզի մեզ հասած գրութիւնները այնպիսի գաղտնիքներ կը յայտնեն որ, եթէ իրօք ստուգութիւն ունին, պատիւ չեն բերեր ազգին։

Կերեւի թէ, այդ տեղի ազգային երկպառակութեանց ծագումն առնելէն ի վեր, Պատրիարքարանի կողմէ զրկուած քննիչները՝ փոխանակ անաչառ քննութիւններ ընելով խնդիրը իրաւանց տրամադրութեան համեմատ լուծելու, իրենց հաճոյից համեմատ կ'վարուին և երկպառակութիւնը զիջանելու տեղ՝ աւելի ծանր կերպարան մը կուտան անոր։ Եւ ինչո՞ւ, քանի որ մինչեւ հիմայ գացող քննիչները գոհայուցիչ եղի մը չեն կարողացած հանիլ, Պատրիարքարանը ուրիշ միջոց չխորհիր։ Այդ տեղի ազգայնոց և Մեսրովպ եպիսկոպոսի մէջ գոյացած հանրածանօթ խնդրոյն և հաշիւներուն քննութեան համար՝ Պատրիարքարանի մէջ յանձնաժողով մը կազմուած էր կարծենք, ի՞նչ պատճառաւ յանկարծ կ'լուծուի այդ ժողովը, և իր դատաստանը չ'շարունակէր, և Բարձրաշնորհ Ս. Պատրիարքը Հայրը՝ մասնաւորապէս Վսեմ. Արսլանեան Ստեփան փաշայի հետ բանակցելով լիազօր պատուիրակ կը կարգէ զանի՝ որ Եգիպտոսի ընդհանուր հայոց համահաճ հաւանութեան չէ արժանացած, նկատելով որ իրենց իրաւունքն ու իրաւասութիւնը չեն յարգուիր։ Տեղւոյն ազգայինները, քանի որ տարիներէ ի վեր անհովիւ և օրինաւոր ժողովներու գոյութենէն զուրկ մնացած են, աւելի արդար էր որ այդ խնդիրներուն առաջնութիւն տրուէր, քան թէ Մեսրովպ եպիսկոպոսի պահանջքի խնդրոյն, որոյ անհարազատութիւնը հաստատուած և հրաչակուած ըլլալով հանդերձ՝ հազար ոսկիի համաձայնութիւն մը կը դոյանայ, և Պոլիս վճարուելու փոյթ կը տարուի։ Եւ միթէ, քանի որ այս խնդրոյ առաջնութիւն տրուելով՝ լուծումը կը փութայուի, ուշադրութեան առնո՞ւած է տեղւոյն ազգային հասարակութեան վերաբերող աղարակին վաճառումը, որոյ գինը գանձած էր իր հաշւոյն Մեսրովպ եպիսկոպոս։ Եւ մինչեւ ցարդ սէպտեմբերի տակ մնացած հասոյթները ևս իր ձեռքն անցած են։ Եւ ի՞նչ է պատճառը որ այդ գումարը Պոլիս վճարելու անօրինութիւն մը կ'ըլլայ, քանի որ վճարատեղին Դահիրէ ըլլալէ զատ, սէպտեմբերի տակ եղած գոյքերուն քակումն ալ տեղւոյն կառավարութեան կը պատկանի, և վճարման համար ալ արդէն հէվալէներ ստանձնողներ եղած են։

(գալ անգամ)

—o—

ԹԵՐԹՕՆ

ԱՐՇԱԼՈՅՍԻ

ԵՐՈՒԱՆԴ ԵՒ ԱՄԵԼԻԱ (1)

—

— Եւ եթէ ուշ չ'դներ այդ խօսքերուն, զորս հազար անգամ կրկնած ես մինչև այսօր։

— Այն ատեն առանց ձեզ ալ յայտնելու, այս տունէն ու քաղաքէն կը փախչէի։

— Ուրեմն սիրտդ կը ներէ՞ր որ սիրոյ զոհ լինի կին մը, և դուն բարոյապէս կնասպան մը։

—Ոչ, բայց սիրտս չ'կը ներէր նաև որ իմ հօրս մատնիչն ըլլամ, ներեցէք ինձ, պարոն, զձեզ հայր կոչելու, ըստ որում այս տարիքիս մէջ ձեզմէ զատ պաշտպան մը ունեցած չեմ, որ հօր մը ամէն կատարելութիւններն ունենայ, որ իմ մանկութիւնս տեսած է, և թերևս, ո՞վ գիտէ ծնողքս խնամած ու թաղած է, կէտ մը՝ զոր բացատրելու չնորհն կը զլանաք միշտ։

— Ըստորում ես հայր՝ թոթովեց Միսաք այս բառէն սարսռելով՝ քեղ սիրող կինն ալ մայր է, արդ կը հաւանի՞ս որ մայրդ քու կողմէ սպանուի։

— Հայրս մատնող և սպաննելու պատրաստ դտնուող կին մը երբէք ինծի մայր չ'կրնար լինիլ։ . . դոչեց Վաղարշակ այնպիսի հանդիսական ձայնիւ որ մինչև Միսաքի ոսկորները դուն ծուծը ապրեց, և պահ մը լռութիւն տիրելէ ետև այս վերջինն ըսաւ։

— Եթէ երբէք հայրդ տեսած լիներ միևնոյն խօսքն պիտի ըսէիր իրեն թէ՝ որովհետև մայրդ սպաննած է չէ կարող հայր լինիլ քեզի։

— Անտարակոյս, պարոն։

Միսաք նորէն լռեց, կարի յուզուած կ'երևէր, յետոյ կրկնեց։

— Եթէ հայրդ ներում խնդրէր քեզմէ։

— Զպիտի ներէի մայրս մեռցուցողին։

— Եթէ յուսահատութեամբ անձնասպան լինէր։

— Այն ատեն պիտի ըսէի. «ահաւասիկ հայրս ինքզինքը կրցաւ պատժելու. թող Աստուած ներէ իրեն, ինչպէս որ ես ներեցի։

Միսաք խեղդուելու մօտ կ'զդար ինքզինքը, ուստի իր յուզմունքը չի-յայտնելու պարտաւորուեր ըսաւ։

— Քիչ մը ջուր տուր ինձ, Վաղարշակ։

Երիտասարդն կեղծ հիւանդին բաժակ մը ջուր տալէ ետև յարեց։

— Բայց ներեցէք ինձ, պարոն, եթէ հարցնեմ թէ ի՞նչ յարաբերութիւն կրնայ ունենալ մեր արդի վիճակին հետ ծնողացս վրայ հիւսուած պատմութիւն մը։

— Ոչինչ, խնդիր մը լուսաբանել կ'ուզեմ։

— Նոյնպէս և ես կուզեմ խնդիր մը լուծել որ այնչափ յարդ ու արժէք ունի ինձ համար, և որու նը-կատմամբ չատ անգամ առիթ տուած էք ձեզմէ բացատրութիւն խնդրելու։

— Ըսէ ուրեմն։

— Ճանչցած էք մայրս այնպէս չէ՞։

— Այո՛։

— Նոյնպէս հա՞յրս։

— Այո՛։

— Կրնա՞ք ըսել թէ ասոնք երբէք յանցաւոր եղա՞ծ են։

— Այո, մայրդ անգիտութեամբ և խաբուելով որ ներելի է ինձ, հայրդ դրեթէ աններելի կերպով յանցաւոր դտնուած է մարդ քով։

— Բացատրութիւն մը կարե՞լի է։

— Ա՛ռ այժմ ոչ։

— Վաղարշակ խոր և թախծալի մտածման մէջ ինկաւ, ու խեղդուկ ձայնով մը հարցուց։

— Պարո՛ն, մինչև ե՞րբ արդեօք պիտի տանջէք խեղճ որբ մը անստուգութեան մէջ լքելով։

— Մինչև որ կեանքս տպատես։

— Միթէ կրտարակուսիր ինձմէ։

— Ոչ երբէք, բայց իմ կինս լաւ կը ճանչեմ։

— Բացատրեցէք խնդրեմ ձեր միտքն։

— Լաւ, Մարդարիտ քեղ կրսիրէ, Վաղարշակ։

— Զիս կը սի՞րէ, ի՞նչ կը սէ, պարոն, միթէ կարելի է որ . . .,

— Ուշ դիր խօսքերուս, ընդմիջեց Միսաք յուզեալ շեշտով մը. —Մարդարիտ քեղ կը սիրէ, և իր կեանքի մէջ այս առաջին ու վերջին անգամն է որ իր սիրտը կը բանայ. այս սէրն իր դատակնիքը պիտի ըլլայ եթէ գինքը լքանես։ Սէրն մարդկային կենաց ապահովութիւնն է. եթէ դայն տաժողջ սիրտն արդար, բարձր և մաքուր է. իսկ մեղաւորներու համար սէրը պատժոյ անդառնալի և անսխալ վճիռն է, պատիժ մը՝ որ մահուամբ ազգային դպրոցներուն հիմնական բարեփոխութիւնն, պիտի տեսնեն, ջանն ու ապահով ըլլալով, պիտի փութան վերադառնալ ազգային ծոց, տարեկան տուքերնին ևս առատօրէն պիտի վճարեն զաւակնուն կատարեալ կրթութեանը համար։ Մանաւանդ մեր վարժարաններ այն ատեն յոյժ նախանձելի ըլլալով, յ՛չեալ հայրերն կը սեմ, սիրով ի վերջոյ հրաշքներ ալ պիտի գործեն. այսինքն, օտարազգի հայրերն անգամ ազգասիրութեամբ պիտի համոզեն, որպէս զի զաւակնին մեր դպրոցները դրկեն։ Եթէ ո՛չ, ըստ պահանջմանց դարուս Թովմաս առաքեալներ խիստ բազմացած ըլլալուն, եղաւին աւելի կը հաւատան քանթէ պիտի ըլայնին։

Մեծապատիւ խմբագիր, եթէ արժան կը դատիք՝ կը խնդրեմ սոյն պատասխանագիրս հրատարակել բարեհաճիք ի յայտնութիւն կարծեաց . . .։

Մնամ նախանձախնդիր սիրելի ազգիս յառաջադիմութեան

ՀԱՅ ՆՕՏԱՐ Մի

23 օգոստ. 1883

ՎՈՒՐԼԱ

—o—

. . . Խմբագիր

Սատրապրեայքս, տախտակի վաճառական Պր. Է. Լուքիտի հետ միասին կը փութամք մեր խորին շնորհակալիքը յայտնել Queen Ապահովական ընկերութեան ընդհանուր գործակալ Պ. Ճոն Ա. Ա. Կուի, ոչ միայն ամէնայս 25ին տեղի ունեցած հրդեհին Պ. Լուքիտի և Ընկ. պատճառած վնասն ու կորուստը մինչեւ վերջին սանթիմը ամբողջովին վճարուելուն, այլ և մանաւանդ բաբար վերոյիշեալ կորուստը խղճի մտօք և արդարութեամբ կարգադրելուն համար, որովհետև մեզ ևս մեզ իբրեւ՝ սոյն գործին քննիչ մասնաժողով ստիպուած ենք խոստովանիլ որ եղած կորուստը, թէև անարդար այլ ըստ օրինի ապահովականներուն դէմ եղող կնճռոտի կէտեր պարունակելու հան ամանքն ունէր։

Հետեւապէս՝ որչափ որ մեզմէ առաջ շատեր նոյնն բրած են արդէն, մենք ևս կը փութանք մեծ. հասարակութեան յանձնարարել Queen Ապահովական ընկերութիւնը որ իրաւամբ արժանի է սոյն բարձր վստահութեան որ մինչեւ այսօր հասարակութիւնը ցոյց տուած է իրեն։

Ընդունեցէք և այլն

29 Օգոստ. 1883

Ըստորագրութիւնք

Է. ԼՈՒՔԻՏԻ և ԸՆԿ.
ԵՕՐԵԻՕՍ ԷՖԹԹԱԹԻՈՒ
ՔՕՍԹԻՍ Դ. ՎԷՆԻՏԻՍ

ՆԵՐՔԻՆ

—

Մեծ եպարքոսի կողմէ Հանքերու Խորհրդոյ ուղղուած թէղքէրէ մը՝ տեղեկութիւն կը խնդրէ թէ, կառավարութեան համար նպաստաւոր է արդեօք, բանեցուցնել Սէլանիկի մօտ գտնուող արծաթախառն կապարեայ հանքը, որ այժմ բանեցուելու վրայ է Լորտ Ինֆիլտի կողմէ՝ վնտռելու համար տքրուած արտօնագրի մը շնորհիւ։

—o—

Ցաւելով իմացանք որ Մանզուսկի Էֆէնտիի լրագիրը դադարեր է կառավարութեան հրամանաւ, քանի մը խիստ յօդ-

---

ՍԱՌԱՋԱՐԿԻ ՄԸ

ՊԱՐՈՉ ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՄԸ

Խմբագրութիւն Արշալոյս–Արարատեան Պատ. լրագրոյն յիզմիր։

Ամէն արդիւնք հարկաւ իր պատճառն ունի։

. . . Խմբագիր,

Պատուական լրագրոյդ 1215 թիւ թերթին մէջ /83 օգոստ. 8 ամսաթիւով տրատարակուած ազգօգուտ գրութիւնը կարդացի, քաղաքիդ օտար քօղէճներ յանճախող հայ ազայոյ թիւը հարիւրի հասած ըլլալուն շիտակը տրամեցայ։ Պ. դրագրին հաշուած այդ հարիւրը մանկան հայերուն մէջ յուսալի է, որ դբաՆոյին գոնէ երեք ողջամիտ անձ. փոխանակ հարիւրին առաջարկ մը ընելու, այն երեք ողջամիտներն ընտրել ու հրաւիրելով պաշտօնապէս հարցուցի մը ընել պէտք է, թէ ո՞րպիսի դժգոհելի ՊԱՏՃԱՌԱՒ իրենց զաւակնին օտար դպրոցներ դրկելու ստիպուած են։

Արդար ու խորին քննութեամբ սոյն դժգոհելի պատճառին՝ տեղւոյդ հայկական բարեկարգ վարժարանաց մէջ դոյութիւնը եթէ ստուգուի, քանի որ հին ախտը շուտ չբժշկուիր. ուրեմն ձեռնհաս զօրութեամբ — բայց դրամական զգալի հաւասարակշռութեամբ — ՆԱԽ պէտք է ստուգուած զզուելի պատճառներն հետզհետէ արտաքսել, անհետացնել վարժարաններէն։ Ահա խնդրոյն հոգին։ Ապա, այն հայրերն, որք իրենց ԱՐԴԻՒՆՔՈՎԸ (ներկայ քնթացքովը) օտարասէր ըլլալ կ'կարծուին այսօր, երբէք չեմ կարծեր որ անբզդայ ու անտարբեր ալ ըլլան. ինքնին պիտի զգան անշուշտ կը զործադրուի։ վասնզի անկարելի է որ պատուոյ և սիրոյ տէր մարդն պատնիկի մը սիրոյն հաւատ ընծայէ, անկեալ կնոջ ոչն ընդհանրապէս մարդերու զգուանքն ու ծաղրը կը-շարժէ. և փիլիսոփաներն մատածել կուտայ, այլ երբէք չ'պաշտուիր։ Ուստի պատնիկը սիրելով և երեսի վրայ մնալով անկարող իր մոլար կեանքը այլ ևս շարունակելու, անկարող նաև իր սիրածն վատահիլ իր սիրոյն խիստութեանն ու ճշմարտութեան՝ կեանքէն մնացորդ օրերն իր հոգեվարքը կը կազմեն ահաւասիկ իմ կինս ալ իր հոգեվարքին մօտ է, և այս այսպէս պիտի ըլլար ըստորում Աստուծոյ արդարութիւնն այսպէս կը կամի. վասնզի այդ կինն արդարութեան դէմ մեղանչեց, երկնային ու մարդկային օրէնքներն ոտնակոխ ըրաւ պիս մատնելով. իր ընթացքն իր սեռի յատկանն և դժոխային կողմը երևան հանեց և աշխարհի նախատինքն հրաւիրեց կնոջ կոչող արարածոց հրաշակերտին վրայ. վասնզի չատ լացուց դիս և մինչև իսկ դԱստուած մոռացուց ինչպէս որ ինքն ի բնէ անաստուած մ'էր, ասկէ զատ դիտե՞ս ի՞նչ ըրաւ ինձ . . . ո՛հ . . . երկար է իմ կեանքի պատմութիւնն. Վաղարշակ բարեկամդ իմ. խօսք կուտա՞ս որ չպիտի զզուիս ինձմէ երբ անլուր խոստովանանք մը լսես ինձմէ։

Առաջին անգամն էր որ Միսաք իր զրպարտիչն բարեկամ կը կոչէր, Նոյնպէս առաջին անգամն էր որ «անլուր խոստովանանք մը» ընելու կը զգիջանէր երիտասարդին։

Վաղարշակ այլ յայլմէ՝ իր լսածներն հաւատալու դժկամանելով և ատանց պատաշաճութեանց հպատակելու, Միսաքի երկու ձեռքերը բռնեց, և թոթովեց։

— Ի՞նչ, կ'ըսէք, պարոն, խելքերնիդ գլուխնիդ առէք, ի՞նչ խոստովանանք . . . դուք ձեր մաքուր բարոյականով, ձեր համբերութեամբն և վեհանձնութեամբ աննման մարդ մ'էք. հետևաբար ձեզ նման մարդու մը սիրոյ զաղտնիք չ'կրնար ուրանալ։

— Հանդարտէ, բարեկամ, իմ խելքս գլուխս է, և հաւատա որ ամենէ վատթար դաղտնեաց բոյնն է իմ սիրտս զոր դուն անդիտաբար, վեհանձն մաքուր և բարձր դաւանած ես մինչև ցարդ։

— Աստուած իմ, ինչեր կը լսեմ. .

— Պաղարեամբ մտիկ ըրէ դիս, և խօսք տուր միայն որ պիտի ներես ինձ երբ լսես թէ ես վատ եղեռնադործ եմ. որով թէ բարոյապէս և թէ նիւթապէս մահուան պատժոյ դատապարտելի մարդ մը։

— Դո՞ւք, եղեռնագործ, դո՞ւք դատապարտելի, ո՛հ, բժիշկն իրաւունք ունի եղեր ըսելու որ սատիկ տենդէ բռնուած էք, պարոն։

Միսաք բռնագրաւեալ ժպիտով մը, և զինքը խեղդելու սպառնացող ներքին յուզմունքն ու հեղձկումը զսպելու ջանալով մրմնջեց։

Շարն ընդհուպ

---

(1) Շարունակութիւն 1218 թիւէն։

ուածները հրատարակած ըլլալուն համար։

—o—

Արևելեան Ռումելիոյ կառավարութիւնը Եանպօլսի և Պուրկազի մէջ տեղի ունեցող քննելու սկսած է՝ Թրէնվէյ մը հաստատելու համար, որ պիտի միացնէ Եանպօլսի յանգող Ռումելիոյ երկաթուղիին ճիւղը՝ Սեւ ծովու եզերց։

—o—

Եանեայէն հասնող վերջին լուրերուն համեմատ, անձրևներն առատութեամբ տեղացեր են հոն, և շատ օգուտ բերեր են եգիպտացորենի բոյսերուն և այգիներուն։ Կը յուսացուի որ հունձքը արտաքոյ կարգի առատ պիտի ըլլայ։

—o—

Կըսուի թէ, Առևտրական դրծոց նախարարի խորհրդական Թէվֆիք Պէյ յաջողած է համոզել կառավարութիւնը որ չնչէ տերութեան մէջ ներքին բերքերէ առնուած մաքսատուրքը։

—o—

Բարձր. Եպարգոսին հրամանաց համեմատ, Բ. Դուռը յանձնաժողով մը պիտի կազմուի, Սամի Պէյ և ընկերութեան արտօնուած քարիւղի մթերին խնդիրը վիճելու համար, որ օտար տէրութեանց ներկայիչներու կողմէ այնքան երկար ընդդիմութիւններու ենթակայ եղաւ։ Յանձնաժողովը պիտի կազմուի Արտաքին գործոց նախարարութեան պետական խորհրդոյ, Քաղաքապետութեան և Մաքսատան վարչութեան մէկ քանի անդամներէն։

—o—

Օսմանեան կառավարութիւնը կը ծանուցանէ Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգաց կառավարութեան, թէ որոշած է նաւային արբանեակներ կարգել Պէրլինի, Լոնտրայի, Վիէննայի, Բարիզի, Հռովմայի, Բէթերզպուրգի և Վաշինկթընի Օսմանեան դեսպանատանց մօտ։ Այդ դեսպանատանց իւրաքանչիւրին համար՝ Օսմանեան կայսերական Պանքան ամիսը 30 օսմանեան ոսկիի յաւելում մը բրած է զոր պիտի ստանայ իւրաքանչիւր նաւային արբանեակ։

—o—

Մեծ եպարքոսը շրջաբերական գիր մը ուղղած է վերջերս, Տէրութեան բոլոր դաւառայ կառավարիչներուն, որովհետև թէ, Անդրիանուպօլսոյ ընդհ. կառավարչին ղրկած մէկ տեղեկագրին քննութենէ հետև, Պետական Խորհուրդը պատշաճ դատեց՝ դաւառներու քաղաքապետական ընտրութեանց կանոնագրին վրայ յաւելուլ այն արտօնագրութիւնը՝ որ ոչ—քնարելի կը ճանչնայ հասարակաց Դանձուն պարտք ունեցող անձերը։

Պետական խորհրդոյ որոշմանց համեմատ, յիշեալ կանոնագրութիւնը կը տրամադրէ որ տէրութեան պարտք ունեցող անձինք վարչական քնարելի չեն կրնար ըլլալ, ուստի բնական է որ, քաղաքապետական քնարելի ալ չըլլան. այլ է՝ եթէ պարտքերնին վճարելու փութան և կարենան քնարելեաց ցանկին մէջ մնալ։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պ. Վուտա զօրավարը Լոնտրա հասած ժամանակ, հրաւէր կը ստանի լսելու Կրանվիլի կողմանէ, Անգլ. զօրաց Եգիպտոսէն կանչուելու խնդրոյն վրայ իր կարծիքն հարցուելու համար։

Պ. Վուտա վերջին մայիս ամսոյ մէջ ալ առաջին անգամ հարցուած ըլլալով այս խնդրոյն ներկատմամբ, պատասխանած էր, թէ կրնար ապահովէր որ Դահիրէի մէջ հանդարտութիւնը չըկրնար խախտիլ՝ արդէն կեցած եգիպտական վեց վաշտ զօրաց ներկայութեամբ, որք Անգլիայի սպայից կողմէ կազմակերպուած և անոնց հրամանատարութեան ներքեւ են։

Յետոյ այս կարծիքը փոխեց, յայտնելով թէ, այս վեց վաշտերը բաւական կը թուին իրեն խաղաղութիւնն ամբողջ Եգիպտոսի մէջ պահելու համար, պայմանաւ որ հազար անգլիացի զօրքերու օգնութիւնն ունենան։

— Պ. Պարինկ օգոստոս 28 ին Պոմպէյէն մեկնելով, Դահիրէ պիտի հասնի սեպտ. 11 ին և Քօլվէն պիտի հասնի սեպտ. 14 ին։ Պ. Մալէթ սեպտ. 18 էն առաջ չպիտի մեկնի՝ Պ Պ Պարինկի և Մալէթի հետ խորհրդակցելու համար։

— Ալէքսանդրիոյ կոտորածին կազմակերպութեան մէջ մատուռնեռնայ ամբաստանուող 23 անձինք, օգոստ. 30 ին պատերազմական առեանի մէջ առջև դատուելով, առնցմէ 13ք կախուելու, 2ք 14 տարի թիապարտութեան, 6ք 5 տարի դարձեալ թիապարտութեան դատապարտուցան, և 2ք անպարտ արձակուցան։

— Տուգանայ վճարման դումարք մինչև այսօր 300 հազար ոսկիի հասած է։

— Էճիբշէն Կազէթ լրագիրը կըսէ թէ, կայսութիւնք վատթար է Սուտանի մէջ։ Խարտիվէն նեղոցութիւն ստացող բազմաթիւ գլխաւորներ նորէն Մէհտիի քով դարձան։

Իրաց այս վիճակին պատճառը, կը յարէ յիշեալ թերթը, իշխանութեանց անտարբերութիւնն ու զօրութեանց անբաւականութիւնն է։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՖՐԱՆՍԱ
ԵՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱՄՈՒԼ

Կազէթ ոը Լ'Ալըմանեը տիւ Նօա, որոյ անդեամները Գաղղիոյ Նկատմամբ հրատարակած մէկ յօդուածը մեծ ազդեցութիւններ ըրաւ բոլոր միջազգային պաշտօնական շրջանակաց և մամլոյ վրայ, օգոստոս 30 թուով ևս հեռաւեալ խորհրդածութիւնները կընէ։

Գաղղիացւոց դիւրազգացութեան հակառակ, կան սակայն Բարիզի մէջ լրագիրներ ալ որ մեր յօդուածին մէջ նիւթ դատն խորհրդածութեանց՝ որք կերպով մը հանդարտութիւնը վերահաստատելու կը ծառայեն։ Բնական է սակայն որ, միտքերու յաղթմամբ, զոր ստեղծեցին դիմախօսութեան առաքեալներն իրենց խօսութեամբ, չկրնայ պարփակիլ առելի անձուկ շրջանակի մէջ մէջ, եթէ բաղմաթիւ թերթեր դարձիւք կանգնին միշտ այդ յարձման կենդանի մնալուն։

Հրապարակին վրայ փառասէր մարդիկ պակաս չեն սակայն, որք իրենց շահուն համար՝ դրգռեալ ժողովրդեան բնազդումներուն մէջ օգուտ քաղել կըխորհին։ Ասանք կը յուսան որ, եթէ մամլոյ ազդեցութիւնը ամեն տեղ և շատ պարագայից մէջ կըզգացուի, Ֆրանսայի մէջ ևս իր զօրութիւնը կունենայ այդ ազդեցութիւնը՝ ուրիշ որևէ երկրի աւելի արագութեամբ։

Ֆրանսայի պետական մարդիկ չպիտի կրնան երկար առեն ըռել այդպիսի կարծեաց տարածման դէմ, բայց այս պարագայիս մէջ յաջորդական դրգռումներու գործնական հետևանքները, որոց ենթակայ են եղեր գաղղիացիք, Արմանիոյ դէմ պատերազմի և առելութեան նկատմամբ, երկար առեն չպիտի սպասեն գոյութիւն առնելու։

Վերոյիշեալ թերթը կըկարծէ թէ, խաղաղութեան բոլոր բարեկամներուն երախտագիտութեանն արժանացած է, նայն իսկ Ֆրանսայի խաղաղասէր մարդոց։ Բարիզեան նշանաւոր թերթ մը յոյս արտայայտած է թէ, Ալմանիական մամլոյ խիստ լեզուն վախճան պիտի առնէ երբ առոր տեղի տուող պատճառներն անհետին։

Այս պատճառներուն մէջ պէտք է յիշել Ալզաս—Լօրէնի դէպքերը, պատերազմի պաշտօնէին քննիչութեան նպատակաւ բնելիք ճանրորդութեան տարաձայնութիւնք զոր բրաւնշվայգոյ մամուլը, ղօրաբանակին պատրաստութեան համար եօթ միլիոն վարկի կարծեցեալ պահանջումը, և վերջապէս գաղղիական մամուլը դրգռող յօդուածները։

Թայմզ, վերոյիշեալ գերմանական թերթին երկրորդ յօդուածը մեկնելով, կըսէ թէ առուգիւ Ալմանիոյ նման ղօրաւոր կառավարութեան մը համար անարժան է որ պատճառ ըլլայ գաղղիացի մամուլ թերթերու, ինչպէս է Անդի—Բրիւսիէն թերթը, իրեն դէմ յարձակմանց։

Այդպիսի դիւրազգացութիւն մը հաւանականաբար չ'սպառնար խաղաղութեան՝ ծանր կերպով, սակայն դէշ հետևութիւններ կրնայ ունենալ։ Այսու հանդերձ կը յաւելու Թայմզ ոչինչ կըսեսնենք՝ որ կարենայ Ֆրանսայի ընթացքին կամ կացութեան դէմ գանգատներու ճշմարիտ պատճառ մը ըլլալ։

Սթանտարտ յօդուած մը կը հրատարակէ, որմէ հետագայ պարբերութիւնը կը քաղենք.

. . . Կազէթ Տը լ'Ալըմանեը Տիւ Նօա Համբաւեալ յօդուածին հրատարակումէն յետոյ, կըսէ Սթանտարտ, բոլոր աշխարհ կզգար, որ եթէ Բարլամէնթը գումարուած ըլլար, անշուշտ պիտի յայտնուէին այդ գումարման տեղի տուող պատճառները, և Բարլամէնթէն մաս մը՝ պատրաստ էր հարցունել կառավարութեան թէ ինչ վիճակի մէջ են արտաքին յարաբերութիւնը։

. . . . . .

Պերլինէն կը գրեն Լենաէվանատես Պէլժի —

Նօրտէօթջէի սպառնալից յօդուածներուն դէմ ռուս լրագրաց պահած լռութիւնը՝ նշանակութեան արժանի երեւոյթ մ'է։ Մինչ ամեն երկրի մամուլ՝ այս յօդուածներուն վրայ՝ փութաց իր դիտողութիւններն ընել, ռուս մամուլը բառ մ'անգամ չ'արտայայտեց . . . . . ։

Ինչպէս մեր երկրին մէջ, նոյնպէս Ռուսիոյ մէջ ևս կարելի չէ ծածկել որ Նօրտէօթջէի յօդուածը Ֆրանսայի և Ռուսիոյ միանգամայն կ'ակնարկէր, և աղդարարութիւն մը կը համարուէր ինչպէս Բարլիզի նոյնպէս Բէթերզպուրկի կառավարութեան։ Այս յօդուածին դէմ բողոքեցին Գաղղիացիք իրենց խաղաղասիրական նպատակին յայտնելով, մինչդեռ Ռուսերը լռութեամբ և պաղութեամբ ընդունեցին ամբաստանութիւնը։

Մատնելու արժանի կէտ մ'է այս։

ՌՈՒՄԻ Ի ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԱՍԻԱ։ — Դէ Հրանէն Տէյլի Նիուզի կը հեռագրեն թէ, Ռուսերը մեծ քանակութեամբ պաշար կը մթերեն՝ Ասքասպասի մօտ շինուած մթերանոցներուն մէջ, ուր բանակ մը հաստատուած է։

Ամեն օր զօրօգնութիւններ կը հասնին։

Այժմ Ռուս բանակը 15,000 մարդէ կը բաղկանայ։ Կը հաստատեն թէ այս զօրաց երկու երրորդը դէպի Մերվ պիտի քաշեն զօրապետ Քոմարոֆի հրամանատարութեան տակ։

—o—

ՀԱՐՈՒՍՏ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ՄԸ

Հիմա այն տաեններուն մէջ չենք, ուր բանաստեղծները հիւանդատանց մէջ կը մեռնէին ապքատութեամբ, և եթէ դժբաղդ Ժիլպէր մեր օրերուն ապրած ըլլար իրաւունք չպիտի ունենար գրել իր այն տխուր տողերը թէ, կենաց խնդալքին անբաղդ կոչնականն էր հայն։

Պոսթոնէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ, Հանրի Լոնկֆելլաու բանաստեղծը որ մեռաւ։ 350.000 տոլարի հարստութիւն մը թողած է ըստ պաշտօնական քննութեան նորա ժառանգութեանը։ Հարիւր յիսուն հազար տոլարի արժողութեամբ կալուած և 200,000 տոլարի արժողութեամբ չարժուն գոյքեր թողած է։

—o—

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՓԱՍՏԱԲԱՆ ՄԸ

Նիու-Լոնտօն նահանգի փաստաբաններուն ամենէ հռչակաւորն եղող Պ. Նաթանիէլ Շէփմանն, կըսէ Ժուրնալ տը Նիու—Հավրն, վերջին օրերս դատարանի մը մէջ ճառած միջոցին յանկարծ գետին ինկաւ երեսի վրայ։ Այս անկումը առեներաբանական գեղեցիկ շարժում մը նկատուելով, մեծ աղմուկ հանեց հանդիսականներուն մէջ։

Սակայն, տեսնելով որ ճարտարախօս փաստաբանը կուրծքին վրայ ինկած կը մնար երկար առեն, հանդիսականք փութացին մօտենալ զանի վերցունելու, և զարմանք տեսան որ մեռած էր։ Կաթուածահար ըլլալով մեռած էր և ոչ թէ դատարանը լի գութ շարժելու կամ ի նա մասնաւոր ապաւորութիւն մը ընելու համար ինկած։

Արդ, իր այն մեծագոյն պաշտպանած դատը թէև շահելի չէր, սակայն ամբաստանեալն ազատ թողուցաւ ի պատիւ ճարտարախօս փաստաբանի այսպէս պատահական մահուան յիշատակին։ Կրնայ ըսուիլ ուրեմն, որ Նիու-Լոնտօնի արձուին յանկարծական մահն իր վերջին յաղթութիւնն եղաւ։

—o—

ԱՆՏԻՍԵՄԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ։— Աժանս Ռէօթէրի լրոց նայելով՝ հիւսիսային Ռուսաստանի մէջ անտիսեմական այսինքն հակահրէական շարժումն երթալով կը շատնայ։ Վերջերս Էքաթերինոսլավի, Քիրսոնի և հիւսիսային դաւառներու շատ գիւղերու մէջ նոր նոր դրգռումներ պատահեր են։ Իշխանութեանց միջամտութիւնն հնգիւ կրցեր է այս շարժման առջևն առնուլ։

—o—

ՋՕՐԻԼԼԱ։ — Կը հաստատուի թէ, կըսէ Էքսբրէս, քանի մը տարիէ ի վեր Պ. Զօրիլլա ձգած է Ֆրանսան և հիմայ Զուիցերիա կը գտնուի։ Այս խնդիրն առարկայ եղաւ Պ. Ֆէրրիի և Բարիզի սպանիական դեսպան Ֆէրնան—Նիւնէզ դուքսին մէկ տեսակցութեան։ Ուստի Սպանիոյ և Ֆրանսայի մէջ եղած այս միջադէպը կրնայ վերջացած համարուիլ։

—o—

ՎԱՏԻԿԱՆ

Գերմանական թերթի մը տըւած լուրին համեմատ, Պապը մտադիր է առաջիկայ նոյեմբեր ամսոյն ի Հռովմ հրաւիրել աշխարհիս ամեն կողմէ արքեպիսկոպոսներ։ Պապին դիտաւորութիւնն է եղեր խորհրդակցիլ անոնց հետ, թէ ապագային՝ եկեղեցին օտար տէրութեանց հետ խաղաղութեան մէջ պահելու համար ի՞նչ ընթաց պէտք է բռնել։

LA PHARMACIE
GAETANO Lti PERPIGNANI

ԿԱԼԷՊՈՆՕ Լ. ԲԷՐԲԻՆԻԱՆԻ Դեղարանը փոխադրուած է Վիթէլի նոր Ֆէրմատէն, Ֆրէնք Մաշալէի։

Այս դեղարանը, որ 1709ին հիմուած է և որ նոյն տաեղէ մինչև այսօր չէ դադրած գործելէ, ի մեծ գոհունակութիւն իրմէրի հասարակութեան, այսուհետև ևս պիտի ծառայէ, դիւերներն ալ բաց մնալով և ունենալով Պ. Մարք Քանդիւքի ձեռնասունութիւնը, որ առաջին կարգի դեղագործ մ'է, և որ իրը ընկեր այս դեղարանը կը մտնէ։

Դեղարանին անունը պիտի ըլլայ, ԴԵՂԱՐԱՆ ԿԱԼԷՊՈՆՕ Լ. ԲԷՐԲԻՆԻԱՆԻ, յաջորդաբար Ն. Կ. ԲԷՐԲԻՆԻԱՆԻ ԵՒ Մ. ԳԱՆԶԻՒՔ. և ընկերութեան անունը պիտի ըլլայ Ն. Կ. ԲԷՐԲԻՆԻԱՆԻ ԵՒ Մ. ԳԱՆԶԻՒՔ։

ՍԱՓԻՐԱՑԻ ՀԻՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Քանի մը ատենէ ի վեր Լոնտրայի մէջ մեծ աղմուկ հանեցին վերջերս գտնուած հին ձեռագիրներու համար, որոնք մեծամեծ արժէք ունենալ կը թուէին իրենց հնութեանն ու կրօնական նիւթեր պարունակելուն համար։

Արդ, Մ՝օրնինկ–Նիուզ լրագրին տնօրէնութիւնը փափաքելով որ, այդ գրութեանց մասին Էրնէսթ Ռընանի կարծիքն իմանայ, հարցուցած է այս վերջինէն, և հետեւեալ պատասխանն ստացած է հեռագրով.

Բարիզ, Վիլ–տ'Ավրէ, Ամենեին կասկած չկայ, խարդախութիւններ են։

ՌԸՆԱՆ

—o—

Կ'հաւատանք թէ Պիզմար քիշխանի և Պ. Պրաթիանոյի Կասթէյնի մէջ բրած տեսակցութենէ ետև, Ռումանիա Աւստրօ–ալմանական դաշնակցութեան մէջ մտած է Իտալիոյ նման։

ՀԵԳՆԱԿ

ԻԶՄԻՐԻ ՓՈՐՁԱՆՔՆԵՐԸ

(Փողոցներն ըսել կուզեմ)

Հասայ Սատանայ–Նուկայի բերանը՝ որ Տարտարոսի բերանին չափ սարսափ ազդեց ինձ։ Ի՞նչպէս մըտնէի արդեօք հոն... Բոպէ մը կանգ առի և գոչեցի. — Հայր Դիո՛ս, եթէ հնար է անցո՛ զբաժակս զայս յինէն։ Սակայն անհնար էր չխմել այդ բաժակը, ուստի պարպեցի, այսինքն դրի ոտքս, դողդոջուն և ցաւահար ոտքս՝ Սատանայ–Նուկայ բերանին մէջ հաշուելով որ Պօա օձին բերանը կը մտնեմ։ Օդն ու արևը հետք չունէին այդ Տարտարոսին մէջ, հապա ընդ աղօտ կրցայ նշմարել որ իրօք օձին բերանն եմ, վասնզի դիտեցի որ Փորձանքը (փողոցը) օձապտոյտ և ոլորմոլոր ձև մ՝ունէր։ Սա չէնքը շեղակի, նա ուղղակի, սա՝ խոտորնակի, նա՝... կի, մին երեք կանգուն դուրս, միւսը կէս կանգուն ներս, երրորդ մը կիսով դուրս և կիսով ներս, սա՝ տնկուած, նա՝ ցցուած։ Գլխուս, ոտքիս և կողերուս ցաւերը երթալով կընուազէին և ասոնց տեղ ծիծաղս ու զարմանքս կը շատնային այս փորձանքը դիտելով, որուն քարայատակ կոչուած ժայռերը տեսնելով կարծեցի թէ կիրճի մը մէջ կը գտնուէի, սակայն կիրճ չէր, փողոց էր վասնզի մէջը խանութներ կային և մարդ արարածները շարունակ կ'անցնէին անկէ, ոմանք վազելով, ոմանք քալելով, ոմանք իյնալով, ոմանք ելլելով, ոմանք... վասնզի այդ փոքրագոյնէն երկու քայլը բլուր, երեք քայլը բլրակ, չորս քայլը խոռոչ, հինգ քայլը ապառաժ, վեց քայլը ճահիճ, եօթ քայլը անդունդ և ութ քայլը քարակոյտ էին, զորս մարդերը փոքրագոյն կը կոչեն իրենց լեզուով, և համոզուած ալ են թէ իրօք քարայատակ է։ Ասոնք էին ահա կայնած բոպէիս, այդ փորձանքին մէջ դիտածներս։ Քայլ մ՝առի, և ահա ոտքս խոռոչի մէջ ինկաւ և սխռուեցաւ երկու քարի մէջտեղ, այդ խոռոչը սայլի անիւները բացած են, ըսաւ ինձ մարդ արարած մը, որ եկած էր ոտքս ազատելու մարդասիրական կամ աստուածասիրական գործին երկուքս մէկէն աշխատեցանք ոտքս ազատելու. ես ցաւէս լալով, նա՝ լալուս խնդալով։ Հանեցինք վերջապէս ոտքս՝ մուճակիս կրունկը խոռոչին փրկանք ձգելով։

Շնորհակալ եմ որ ոտքս կոտրած չէր, բայց ցաւն անտանելի էր։ Կաղն ի կաղն սկսայ ընթանալ, այս՝ կաղ կընթանայի, վասն զի թէ՝ ոտքս կրցաւէր և թէ՝ մուճակիս կրունկը կրպակսէր, որ երկու ոտքիս հաւասարակշիռը խանգարեց։ Այն միջոցին լսեցի յանկարծ որ էշերու խումբ մը կը վազէր եւեւէս, սիրաս դող ելաւ Արապ–Փորձանքին մէջ քաշածներս յիշելով, սակայն որքա՛ն երսնի կարդացի այդ փորձանքին մէջ քաշածներուս՝ երբ զանոնք բաղդատեցի այս փորձանքին մէջ քաշածներուս հետ, որք չարչարանաց Գլուխ–Գործոցը կազմեցին։ Թո՛ղ էշերն հասնելու վրայ ըլլան, դիմացէս բրթաւ յանկարծ բամբակի ահագին հակեր բեռցած ուղտերէն բանակ մը, որ նախնի փղային պաատրազմները յիշեցուց ինձ, պատերազմներ՝ զորս կընէին Պարսիկները փիղերը գերադեօք սպառազինելով։ Ուղտերուն առաջնորդները, մին միւսին վրայ նստած, և ուղտերէն երկուքն հաղիւ անցած էին Դատաւոր–Պանդոկին (լաւ չեմ յիշեր թէ Դատաւո՞ր–Պանդոկ կըկոչեն, եթէ ոչ Դատաւոր–Պանդոկ) վերջապէս... Պանդոկին առջևի նեղ կիրճէն և ահա երրորդ ուղտը կըսխմուի փորձանքին երկու պատերուն մէջ, բեռնե՞րը մեծ եկան եթէ ոչ փորձանքը նեղ եկաւ՝ որ չկրցաւ թշուառ ուղտն ինքզինքը ազատել։

Դժուա՛ր խնդիր։ Սակայն ճգնաժամի մէջ էր խեղճը, առջևէն կը քաշէին վիզը փրցունելու ասպիճան, երկու կողմէն կըսխմէին կողերը կոտրելու ասպիճան, վերջապէս բռնուած էր առջևէն, ետևէն, աջէն, ձախէն։ Առջևի ուղտն անհոգ, ետևի ուղտն անհամբեր, պատերն անպգայ, ի՞նչ ընէր հիմա խեղճ կենդանին. սկսաւ որոտընդոստ գոռալ՝ ամառնային չանթաձիգ ամպի մը պէս։ Առջևի ուղտին կապուած պարանը կը փրթի, ինք կը գոռայ, ուղտապանը կ'ոռնայ և իշուն վրայէն կատաղութեամբ վար ցատկելով, ձեռքի երկաթեայ ձողը թշուառ ուղտին վզին կիջեցունէ։ Կենդանին կը գոռայ, մարդ արարածները կըսկսին ճար մը փընտռել։ Ճար՝.՝.՝ Հասաւ էշերուն խումբը, որոց դաւակին վրայ անխնայ հարուածներ կը տեղացնէր իշավարն իր ձեռքի փայտով։ Նոյն բոպէին՝ կենդակն ահագին և սենեակի մեծութեամբ տախտակեայ սնտուկ մը կրող բեռնակիր մը դուրս ելաւ փորձանքին մէջ գտնուող Փանկանոցի դուռէն, որու առջևն ես կը գտնուէի, և կրդիտէի որ միւս կողմէ ահագին սայլ մը կըմտնէր էշերուն մէջ, որք ցիրուցան ըլլալ սկսեցին յակամայս։

Այս համբերող և սիրուն արարածները, նկատելով որ անցքերնին գոցուած է, նկատելով որ աղմուկին մէջ չափէ դուրս կընեղուին, նկատելով որ բեռերուն ծանրութեան պատուհասէն զատ ծեծ ալ կուտեն յանիրաւի, միշտ յանիրաւի, արժան դատեցին իւրաքանչիւրն իր ուղած խանութին մէջ մտնել։ Սակայն հարկ եղած ընդունելութիւնը չէին գտնէր խեղճերը. մարդիկ կըսղոռային և դուրս կըհրէին զիրենք, պատճառելով թէ մէջերնին հաւասարութիւն չունէին, և մանաւանդ թէ բեռցած աւաղն ու կիրերնին խանութի կըթափէին։ Միւս կողմէ բեռնակիրն ըսկսաւ յուսահատաբար պոռալ, տեսնելով որ պաշարուած էր մարդոց, իշոց, ուղտից և սայլից խառնաշփոթ կուտակման մէջ։ Ուղտին վրկութիւնը վախճան գտած էր, բեռները վար առնուելով, սակայն բուն խընդիրը փորձանքին անցքը բացուելուն մէջ կըկայանար։ Հնա՞ր։ Այս հնարին վրայ կըխորհէի՝ երբ յանկարծ խեղճ էշերէն մին մարդ արարածի մը կողմանէ եռևէն հրուելով՝ գլուխը բեռնակրին ոտքին դարկաւ ակամայ։ Բեռնակիրն իր հաւասարակշիռը կորուսելով ձգեց կռնակի սենեակը (անուշկը ըսել կուզեմ) որ գլորելով ուղտի ոտքին վրայ ինկաւ։ Ուղտն սկսաւ դառնագին պոռալ, ոտքը վիրաւորած էր կարծեմ, ուղտապանը կատաղօրէն յարձակեցաւ բեռնակրին վրայ սոսկալի հայհոյութիւններ ժայթքելով, բեռնակիրն իր ատթած գլխին և յոգնութեան ցաւէն յուսահատ՝ երկաթեայ ձողը մէջքէն քաշելով ինքզինքը պաշտպանէր ուղտապանին գլուխը ճեղքելով։ Շուարած, զայրացած, գրկթէ կատղած և յուսահատ մնացէր էի այս անտանելի և անել քաոսին մէջ, երբ յանկարծ տեսայ որ մարդ արարածներէն շատեր այս Տարտարոսէն դուրս ելլելու միջոցը գտած էին, այսինքն ուղտերու փորին տակէն կանցնէին ոմանք ծռելով, և ոմանք սողալով։

Այդ միջոցը բարի օրինակ մը կարծելով՝ ես ալ փութացի ուղտի մը փորին տակէն սողալ փորձել, սակայն հաղիւ թէ մէջքս ծռած գլուխս ու ոտքս ուղտին փորին տակ խօթէր էի, և ահա միւս կողմէն ալ նոյն գործողութիւնը կատարող մարդու մը կ'ընդհարիմ, և կիսնամ ոտնամարած եռևի կողմիս վրայ։ Ձիչ մը արձակեցի, և զգացի որ ոտքէս քաշելով դիս կ'աղատէին, շնորհակալ եմ։ Գլուխս ժայռի մը հանդիպած էր ինկած ատենս, ասոր հետևանքն եղաքն խմացայ երբ դանկիս յետնակողմը տաք բան մը զգացի. հոգ չէ արիւնս էր որ հոսիլ սկսած էր, բայց մորթս միայն ծակուած էր, գանկս չէր կոտրած, շնորհակալ եմ։ Գլխարկս փնտռեցի, որ խուռչի մը մէջ կը գտնուէր իշու մը ոտքին տակ, էշը համոզելով ոտքին տակէն առի և դիտմամբ բրած չըլլալը գիտնալով ներեցի իրեն։ Աղմուկն ու ժխորը կըշարունակէին միևնոյն ընթացքով... Ո՛վ Դիոս, ո՛վ Հայրդ աստուածոց, ո՛վ... Անթառամ, ո՞ւր էք, ելք մը՝ ծակ մը ցուցէք ինձ այս քաղաքն դուրս ելլելու համար, կըսէի միտքովս, եթէ ոչ սատակս պիտի ելլէ այս տեղէն, և չպիտի կրնամ ոչ Անթառամի այցելել, ոչ ալ Ողիմպոս դառնալ, և աստուածներու նկարագրել Իզմիրի փորձանքներու (փողոցներուն ըսել կուզեմ) անտանելի բայց բարեկարգութիւնը խիստ կարելի վիճակը։ Տեսնենք ի՞նչպէս պիտի ազատիմ։ Պիտի ազատի՞մ, չեմ գիտէր։

ՊՐՈՊԻ

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ց. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Պ. Ց. Պէրպէրեան պատիւ ունի ծանուցանել հասարակութեան որ թէ տախտակի և թէ մետաղներու վրայ ամէն տեսակ ՓՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ընելու պատրաստ է աժան գիներով։

Կը ապէ նաև ԱՑՑԵՏՈՄՍԵՐ, հարսանեաց, յուղարկաւորութեան հանդէսի ևն ՀՐԱՒԻՐԱԳՐԵՐ, թէ մեծ և թէ փոքր ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, ԸՆԿԱԼԱԳԻՐ, ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ, Նամակի ՎԵՐՆԱԳՐԵՐ ևն ևն։

Կը շինէ նաև պատերու վրայ զանազան նկարներ, և խանութներու վրայ կախուած նշանաբաններ և ապակիներու վրայ զանազան տեսակ գրերով անուններ եւայլն։

Պէտք ունեցողը կրնայ դիմել Սէվլի Խան, վերի յարկ թիւ 17 Լրագրոյս սենեակը։

ԱՌ ՁԵՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ծարան իր Ղբ՝ամդու–ինքը բաւական չըսեպելով իր փառասիրութեան, կուզէ նաև մեծամեծ դերեր խաղալ սիրոյ և խաղի մէջ։

Վեց հազի, որոց երեքը Ռեշի թատրի կը խաղան։ Ծարանի ընկերուհին իր երեսը չնայիր բնաւ։ Ծարան հանծարիդ չեչոով մը կըսէ.

— Երեսս չես նայիր բնաւ օրիորդ, կուզեմ նշմար ընել ձեռքի թուղթերուս համար։

— Պարոն, այդպէս ընկեր նեռս հասկցուցին որ բոլորովին դարդակ... ձեռք մ՝առնիս գան։

	քամիս	թարիֆա	սղջ
Արծաթ մէճիտիէ	23,15	25,05	20
Ոսկի օսմանեան	125,	135,26	107,99
Սթերլին	137,	148,25	118,36
Ոսկի դաղղիական	109,50	118,49	94,60
Վեցնոյ	101		
Հինգնոյ	—		
Մէթալիք	63,		
Թղթադրամ	1000		

ՊԱՇՏՕՆԱՏՈՒՆՔ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆՑ

ՀՐԴԵՀԻ

QUEEN

INSURANCE COMPANY

ԹԱԳՈՒՀԻ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԼԻՎԸԲՈՒԼԻ ԵՒ ԼՈՆՏՈՆԻ

Դրամագլուխ 2,000,000 Անգղ. ոսկի

ԾՈՎՈՒ

RELIANCE

MARINE INS. Co. Ld.

ԾՈՎԱՑԻՆ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԼԻՎԸԲՈՒԼԻ

Դրամագլուխ 400,000 Անգղ. ոսկի

Այս ընկերութիւնք Փոքր Ասիոյ գլխաւոր քաղաքաց Թարամանիոյ, Սուրիայի, Արշիպեղեան կղզեաց, Բուլգարիի և Յունաստանի մէջ ճիւղեր հաստատած են։

Կեդրոնական Պաշտօնատուն

Ֆրանկայ թաղ Քսէնօքուլոյի Ֆէրիխանէն վերի յարկը թիւ 2 և 3

Ընդհանուր գործակալ

ՀՕՆ Ա. Ա. ԿՈՒ

ԴՐԱՍԵՆԵԱԿ

Բէշիկթաշի Սէֆիրեան խան վերի յարկը թիւ 3 մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել ընկերութեան փոխ գործակալ Յ. Կ. Հիւսնեանի վերոյիշեալ խանին քով Եսայեաններուն մոտաղան։

THE

COMMERCIAL UNION

ԴՕՄԷՐՍԻԱԼ ԻՒՆԻՕՆ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 2,500,000 ՍԹԷՐԼԻՆ ՈՍԿԻ

—o—

Այս Ընկերութիւնը հրդեհի դէմ կ'ապահովէ Իզմիրի և շրջակայ գիւղերուն մէջ, շէնքէր, կահկարասիներ, ապրանքներ, կալուածներ, գործարաններ եւայլն։

ԴՕՄԷՐՍԻԱԼ ԻՒՆԻՕՆԸ միւս բոլոր ընկերութեանց տուած առաւելութիւնները կուտայ իրեն ապահովուողներուն։

Վճարելիք տուրքերը, մասնաւոր պայմանագրութիւնով մը, այս քաղաքս գտնուող միւս անգլիական Ընկերութեանց վճարած տուրքերուն հաւասար են։

Վարը ստորագրողները արտօնութիւն ունին այստեղ՝ Ընկերութեան դէմ որևէ գանգատի գոհութիւն տալու։

ԳՈՐԴԱԿԱԼՔ

RALPH et JOHN GOUT

ՌԱԼՖ և ՀՕՆ ԿՈՒ